

Маційчук В.О.

студентка 1-го курсу магістратури факультету цивільної та господарської юстиції Національного університету «Одеська юридична академія»

ПОНЯТТЯ АДВОКАТСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ В ЗАРУБІЖНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Актуальність даної теми зумовлена тим, що питання забезпечення та дотримання адвокатської таємниці – одне з найважливіших у діяльності адвоката, складає одну з фундаментальних основ високих професійних стандартів адвокатури, престижу адвокатської професії.

Дана проблема зумовлена відсутністю законодавчого визначення меж розголошення адвокатської таємниці та відсутність механізму забезпечення адвокатської таємниці за національним законодавством України.

Питанням дотримання принципу конфіденційності, зокрема адвокатської таємниці в адвокатській діяльності та його аналізі присвячені роботи таких науковців, як Т. В. Варфоломєєва, С. М. Логвінова, М.Ю. Барщевського, І.Л. Петрухіна та ін., але залишилось ще багато питань, які потребують свого подальшого наукового дослідження.

Адвокат зобов'язаний зберігати в таємниці відомості, одержані ним від клієнта в процесі надання юридичної допомоги, і вимагати дотримання конфіденційності від своїх помічників і від будь-яких третіх осіб, які беруть участь спільно з адвокатом у наданні юридичної допомоги. Кодекс поведінки європейських адвокатів ССВЕ характеризує захисника як «найбільш довіреного радника та представника клієнта», який «має завжди діяти в його інтересах». Адвокат, відповідно до Загального кодексу правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства, прийнятого у жовтні 1988 року, посідає особливе місце серед інших юридичних професій, адже він виконує унікальну та універсальну функцію у суспільстві – захищає права та свободи громадян, адвокат одержує від клієнта відомості, які той не буде повідомляти іншій особі, а також іншу інформацію, яку йому належить зберігати в таємниці [1].

Довіра до адвоката може виникнути лише за умови обов'язкового додержання ним принципу конфіденційності. Таким чином, збереження адвокатської таємниці є першорядним і фундаментальним правом та обов'язком адвоката. Адвокат зобов'язаний однаковою мірою зберігати в таємниці як відомості, одержані ним від клієнта, так і інформацію про клієнта, надану йому у процесі надання послуг клієнту.

У рекомендаціях Комітету міністрів Ради Європи від 25.10.2000 р. «Про свободу здійснення професійних адвокатських обов'язків» зазначено, що слід вдаватися до всіх необхідних дій, спрямованих на належне забезпечення конфіденційного характеру взаємин між адвокатом і його клієнтом, адвокати

мають дотримуватися професійної таємниці відповідно до національного законодавства, внутрішніх нормативних актів і професійних стандартів. Будь-яке недотримання принципу професійної таємниці без відповідної згоди клієнта має бути належно покаране [2].

У Франції принцип конфіденційності називається «професійною таємницею». Порушення обов'язку адвоката щодо професійної таємниці є кримінальним правопорушенням, за винятком випадків, коли закон встановлює або санкціонує можливість розкриття відповідної таємниці. У Франції обов'язок адвокатської таємниці є загальним, абсолютним та необмеженим у часі. Професійна таємниця адвоката у Франції охоплює всі питання, пов'язані із здійсненням адвокатської діяльності, в тому числі у сфері консультацій або судових процесів, при обміні кореспонденцією між адвокатом і клієнтом або між адвокатом і його колегами; подання заяв та взагалі будь-яких документів у матеріалах справи, назви, імена та відомості про клієнтів, грошові розрахунки. У Німеччині, як і у Франції, порушення «професійної таємниці» є кримінальним правопорушенням. Адвокат в Німеччині зобов'язаний дотримуватися професійної таємниці згідно із Федеральним законом про адвокатуру. Обов'язок залишається і після того, коли адвокат перестає представляти інтереси клієнта. Окрім того, німецькі правила професійної практики передбачають, що адвокат повинен чітко вимагати від своїх співробітників та будь-кого, хто бере участь у його професійній діяльності, дотримання обов'язку конфіденційності [3, с. 32].

Що стосується країн загального права, то Правилами адвокатської поведінки США передбачено, що адвокат не повинен розкривати конфіденційну інформацію, якщо клієнт не дає відповідну згоду або якщо розголошення такої інформації не дозволено законом. У Великобританії адвокат повинен зберігати конфіденційність справ кожного клієнта. Правилами адвокатської етики Сполученого Королівства передбачається, що обов'язок конфіденційності є основоположним для ефективного здійснення правосуддя. Клієнти, які довіряють своїм адвокатам, повинні мати реальну можливість зробити це, знаючи, що інформація, яку вони надають або яка надається від їхнього імені, залишатиметься конфіденційною [3, с. 34].

Відповідно до національного законодавства України відносини адвоката і його клієнта будуються на принципі конфіденційності, встановленому ч. 1 ст. 4 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [4].

У Правилах адвокатської етики затвержені з'їздом адвокатів України 09 червня 2017 р., зазначено, що «дотримання принципу конфіденційності є необхідною і щонайважливішою передумовою довірчих відносин між адвокатом і клієнтом, без яких є неможливим належне надання правової допомоги, здійснення захисту та представництва» [5, Ст.10].

Стаття 22 ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» передбачає, що адвокатською таємницею є будь-яка інформація, що стала відома адвокату,

помічнику адвоката, стажисту адвоката, особі, яка перебуває у трудових відносинах з адвокатом, про клієнта, а також питання, з яких клієнт (особа, якій відмовлено в укладенні договору про надання правової допомоги з передбачених законом підстав) звертався до адвоката, адвокатського бюро, адвокатського об'єднання, зміст порад, консультацій, роз'яснень адвоката, складені ним документи, інформація, що зберігається на електронних носіях, та інші документи і відомості, одержані адвокатом під час здійснення адвокатської діяльності [4, Ст.22].

Виходячи з аналізу положень ч. 1 ст. 22 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», можемо зробити висновок, що сам факт звернення особи за наданням юридичної допомоги не входить до адвокатської таємниці. Так, наприклад, С. М. Логінова вважає, що предметом адвокатської таємниці є факт звернення до адвоката, мотиви, що спонукали до звернення, відмова адвоката від доручення та її мотиви, умови договору про надання юридичної допомоги, документи, які передані адвокату клієнтом, суть консультацій, порад та роз'яснень, правові документи, що складені адвокатом, відомості, які отримані з матеріалів справи, процесуальні дії адвоката, що спрямовані на реалізацію прав клієнта, відомості про особисте життя клієнта та членів його родини, будь-які інші відомості, що можуть бути розголошені лише з дозволу клієнта [6, с.10].

Таким чином, до адвокатської таємниці слід віднести: 1) факт звернення особи за правовою допомогою; 2) будь-яка інформація, що стала відома адвокату у зв'язку з наданням професійної правничої (правової) допомоги; 3) зміст порад, консультацій, роз'яснень, документів, відомостей, матеріалів, речей, інформації, підготовлених, зібраних, одержаних адвокатом або наданих ним клієнту в рамках професійної допомоги чи інших видів адвокатської діяльності.

Таким чином, адвокати в усьому світі є спеціалізованими фахівцями, які ставлять інтереси своїх клієнтів вище своїх власних і прагнуть до поваги до принципу верховенства права. Адвокатська таємниця – частина публічного порядку, вона встановлена в інтересах усього суспільства і є гарантією справедливого правосуддя і права на правову допомогу. Законодавство України у частині додержання принципу конфіденційності та забезпечення адвокатської таємниці має бути приведено у відповідність до європейських стандартів. Для цього необхідно закріпити ефективні засоби захисту від порушення права адвокатів на професійну таємницю та розширити предмет адвокатської таємниці, слушно включивши до нього факт звернення до адвоката.

Список використаної літератури:

1. Кодекс поведінки європейських адвокатів ССВЕ (Загальний кодекс правил для адвокатів країн європейського співтовариства: Міжнародний

документ Європейське економічне співтовариство від 01.10.1988) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_343#Text

2. Про свободу здійснення професійних адвокатських обов'язків: Рекомендація № R (2000) 21 Комітету Міністрів державам-членам URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/R_2000_21_2000_10_25.pdf

3. Гвозд'їй В.А. До питання світової практики тлумачення основних принципів адвокатської етики URL: https://kdka.odessa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/06/voa-AE-2019-OBL_.pdf

4. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2013. № 27. Ст. 282. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17/conv#n173>

5. Правила адвокатської етики: Затвержені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 09 червня 2017 р.. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text>

6. Логінова С. М. Адвокатська таємниця: теорія і практика : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10. С. М. Логінова ; КНУ ім. Т. Шевченка. К., 2002. 19 с.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», професор **Косюта Михайло Васильович**

Осуховська Є.В.

студентка 2-го курсу магістратури факультету цивільної та господарської юстиції Національного університету «Одеська юридична академія»

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКИ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА НІМЕЧЧИНІ

На сьогоднішній день реформування вітчизняного інституту адвокатури є досить актуальним, через це виникає необхідність дослідження організації, діяльності та структури адвокатури країн Європейського Союзу, а саме Німеччини. Професія адвоката спрямована на охорону прав людини у відносинах із державною владою за допомогою загальноновизнаних світовим співтовариством чітких норм адвокатської етики. О.П. Якименко, В.М. Бігун, В.В. Медвечук, О.Д. Святоцький, К.П. Коваль, О.А. Банчук та чимало інших українських правознавців аналізували зарубіжний досвід діяльності адвокатури, встановлювали переваги та недоліки світових моделей адвокатури заради поліпшення організації та діяльності української адвокатури.